

МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МЕНЕДЖЕРІВ У МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЯХ: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

*КРАСНОРУЦЬКИЙ О.О., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
КОЛПАЧЕНКО Н.М., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
СМІГУНОВА О.В., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Міжнародний менеджмент - це процес застосування управлінських концепцій і інструментів у багато-культурному середовищі і отриманні, завдяки цьому, додаткових вигод і заощадження часу [6].

Запорукою успішної діяльності менеджерів у міжнародних корпораціях є висока кваліфікація, яка забезпечується професійним навчанням та набутим досвідом. Фахівець-менеджер має продуктивно мислити, приймати нестандартні рішення, вміло оперувати набутими знаннями. Для навчання майбутніх фахівців розроблено чимало різних методик. Найбільш ефективними у світі визнані кейс-метод; метод досліджень; навчання за допомогою практикуючих менеджерів та японський підхід до навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням продуктивних методик навчання менеджерів займалися в різні часи багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед українських дослідників, що проводили аналіз даних методик, Павлик О.О. [4, 5], Панченко Є.Г. [6], Яхно Т.П. [8]. та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в узагальненні світового досвіду навчання менеджменту та бізнесу, виявлення переваг та проблем застосування провідних методик.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день немає ідеальної методики навчання, при застосуванні якої ефективність менеджерської діяльності була найвищою. Узагальнюючи провідний світовий досвід навчання маркетингу і менеджменту, виділяють наступні підходи:

- 1) кейс-метод Гарвардської школи бізнесу;
- 2) метод досліджень Чиказької школи бізнесу;
- 3) навчання за допомогою практикуючих менеджерів у

Кейптаунському університеті (Південно-Африканська Республіка);

4) японський підхід до навчання.

Розглянемо суть, переваги та проблеми застосування перелічених підходів.

1. Кейс-метод Гарвардської школи бізнесу.

Кейс-метод (від англ. case study – вивчення ситуації), відомий у вітчизняній освіті як метод ситуативного навчання на конкретних прикладах. Цей метод набув поширення завдяки Гарвардській школі бізнесу. На протязі 1909 – 1919 р. навчання відбувалося наступним чином: студентів просили описати конкретну проблемну ситуацію, провести детальний її аналіз й проробити відповідні рекомендації. У 1920 р. Деканом Гарвардської школи бізнесу Д. Донхменом було розроблено та видано збірник кейсів, що стало початком переходу усієї системи навчання менеджменту в цьому закладі на методіку Case Studies [7].

У навчальних закладах Західної Європи кейси в процесі навчання стали активно використовувати у 60-х роки ХХ століття. В Україні дана методика почала впроваджуватися у процес навчання на початку 2000-х років.

Взагалі, поняття «кейс» трактують по-різному: опис реальної ситуації; «шматочок» реального життя (англ. - true life); події, що реально відбулися в тій чи іншій сфері діяльності й описані авторами для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії; «моментальний знімок реальності», «світлина дійсності»; єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію.

Гарвардська Школа Бізнесу так визначає метод кейсів: «Метод навчання, при якому учні і викладачі беруть участь у безпосереднім обговоренні ділових ситуацій чи задач. Ці кейси, звичайно підготовлені в письмовій формі і складені, виходячи з досвіду реальних людей, що працюють у сфері підприємництва, читаються, вивчаються й обговорюються учнями. Ці кейси складають основу бесіди класу під керівництвом викладача. Тому метод кейсів включає одночасно й особливий вид навчального матеріалу, і особливі способи використання цього матеріалу в навчальному процесі» [1].

Кейс-метод має наступні переваги: реальність ситуацій, наближеність їх до ділового життя; можливість двоетапного обговорення (у мікрогрупі та в цілому в колективі слухачів курсу); співпраця студентів і набуття навичок роботи в колективі; співпраця студентів з викладачами; можливість перевірки розроблених пропозицій на практиці; розмаїття підходів; набуття навичок щодо

прийняття рішень; висока мотивація навчання.

Проте, кейс-метод також має певні проблеми при застосуванні: високі витрати на підготовку кейсів; старіння кейсів; необхідність висококваліфікованих розробників для нових кейсів; методика проведення занять досить складна і вимагає спеціальних тренінгів для викладачів; вимагає необхідним чином обладнаних аудиторій; неможливість застосувати індивідуальний підхід.

2. Метод досліджень Чиказької школи бізнесу.

Основою методу є самостійне дослідження публікацій і діяльності корпорацій з зазначених питань слухачами, групове обговорення результатів і пророблення рекомендацій щодо прийняття відповідних рішень у корпораціях. Студенти за такого методу мають можливість самостійно обирати тему дослідження, керівника такого проекту та план вивчення дисциплін згідно логіки навчання. Цей метод дає змогу слухачам бізнес-курсів сформувати навички у сфері консалтингу, а також здобути уміння працювати в колективі.

Переваги методу: висока фундаментальна підготовка слухачів; гнучкість програм і змісту навчання; конкуренція серед слухачів та викладачів; формування практичних навичок аналізу, обґрунтування концепції, прийняття рішень, які спрямовані в майбутнє; співпраця з компаніями та можливість обґрунтовувати для них комплексні пропозиції; розвиток самостійності та відповідальності слухачів, набуття навичок роботи у складі тимчасових проектних груп.

Проблеми при застосуванні: необхідність створення потужного банку публікацій для досліджень; високі вимоги до викладачів відносно їх педагогічної, дослідницької, консультаційної, організаторської роботи; надмірна індивідуалізація навчання, що ускладнює групову роботу серед студентів і може призвести до набуття ними різної кваліфікації; необхідність налагодження взаємовигідних відносин з компаніями.

3. Навчання за допомогою практикуючих менеджерів (Кейптаунський університет, Південно-Африканська Республіка).

Цей спосіб викладання курсів дисциплін полягає у залученні менеджерів-практиків з досвідом викладацької діяльності. Як правило, це менеджери провідних компаній, які пройшли навчання у провідних школах бізнесу США і мають ступінь магістра з ділового адміністрування.

Переваги підходу: навчання практично спрямоване; у слухачів формуються добрі знання щодо сучасних проблем бізнесу, інструментів менеджменту; економія витрат на утримання викладачів;

проведення занять безпосередньо в компаніях; налагодження зв'язків між навчальними закладами і компаніями.

Проблеми застосування: труднощі при створенні команди викладачів; різний рівень викладання дисциплін через непрофесійність викладачів; застосування викладачами різних методик викладання, що займає час на пристосування; порушення логіки опанування навчального плану і розкладу внаслідок зайнятості викладачів-практиків; недостатній рівень фундаментальної підготовки студентів.

4. Японський підхід до навчання менеджменту та маркетингу. Підготовка фахівців відбувається переважно у навчальних центрах компаній, викладачі для яких готуються частіш за все в Токійському інституті менеджменту.

Переваги підходу: навчання прикладне, зорієнтоване на роботу в конкретній фірмі; висока мотивація навчання; відсутність бар'єрів між навчанням і практикою; розуміння підготовки під певну посаду створює висока віддачу від навчання.

Проблеми: недостатня фундаментальна підготовка; отримані знання і навички складно застосовувати в інших фірмах, а також на вищих рівнях менеджменту; висока вартість навчання [6,8].

Сьогодні японці, розуміючи викладені проблеми, часом практикують підготовку управлінців у відомих школах бізнесу США та Західної Європи.

Висновки. Ефективність перелічених підходів до навчання менеджерів очевидна. Аналізуючи сильні сторони та проблеми застосування розглянутих підходів, сучасні навчальні заклади проводять навчання за одним із них, або ж комбінують їх у різному співвідношенні для різних дисциплін і програм.

Література

1. Abell Derek. What Makes a Good Case? // Echo Autumn/ Fall. – 1997. – в 17. – с.4-7.
2. Власюк І.В. Використання кейс-методу при формуванні професійної економічної термінології / І. В. Власюк // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. - 2012. - № 37. - С. 196-201.
3. Gerring John Case Study Research / John Gerring. – Gardners Books, 2006.
4. Павленко О.О. Дидактичні особливості використання методу Case Studies в навчальному процесі вузу // Викладання психолого-

педагогічних дисциплін у технічному університеті: методологія, досвід, перспективи: М-ли I Міжнародної науково-методичної конференції 26-27 жовтня. – К.: НТУУ – КПІ, 1999. – С. 142-144.

5. Павленко О.О. Елементи використання методу Case Studies в навчальному процесі вузу // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики.– Виш.3. – К.: НПУ, 1999. – С. 271-279.

6. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент : Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Є. Г. Панченко; Київ. нац. екон. ун-т. - К., 2004. - 468 с.

7. Рейнгольд Л.В. За пределами CASE-технологий / Рейнгольд Л.В. КОМПЬЮТЕР. – 2000. – № 13. – С. 12 – 14.

8. Яхно Т.П. Міжнародний менеджмент : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. П. Яхно, І. А. Лапшина; Львів. комерц. акад. - Л. : Компакт-ЛВ, 2005. - 304 с.

References

1. Abell Derek. What Makes a Good Case? // Echo Autumn/Fall. – 1997. – v 17. – q4-7.

2. Vlasyuk I.V. Viktoristannya keys-metodu pri formuvanni profeslynoyi ekonomichnoyi terminologiyi / I. V. Vlasyuk // Problemi Inzhenerno-pedagogichnoyi osviti. - 2012. - # 37. - S. 196-201.

3. Gerring John Case Study Research / John Gerring. – Gardners Books, 2006.

4. Pavlenko O.O. Didaktichni osoblivosti vikoristannya metodu Case Studies v navchalnomu protsesi vuzu // Vikladannya psihologo-pedagogichnih distsiplin u tekhnomu unversiteti: metodologiya, dosvid, perspektivi: M-li I Mizhnarodnoyi nauково-metodichnoyi konferentsiyi 26-27 zhovtnya. – К.: НТУУ – КPI, 1999. – С. 142-144.

5. Pavlenko O.O. Elementi vikoristannya metodu Case Studies v navchalnomu protsesi vuzu // Tvorcha osobistist vchitelya: problemi teoriyi i praktiki. – Vip.3. – К.: НПУ, 1999. – С. 271-279.

6. Panchenko E.G. Mizhnarodniy menedzhment : Navch.-metod. posib. dlya samost. vivch. distsiplini / E. G. Panchenko; KiYiv. nats. ekon. un-t. - К., 2004. - 468 с.

7. Reyngold L.V. Za predelami CASE-tehnologiy / Reyngold L.V. КОМПЬЮТЕР. – 2000. – # 13. – С. 12 – 14.

8. Yahno T.P. Mizhnarodniy menedzhment : Navch. posib. dlya stud. visch. navch. zakl. / T. P. Yahno, I. A. Lapshina; LvIv. komerts. akad. - L. : Kompakt-LV, 2005. - 304 с.

**Краснорущкий О.О., Колпаченко Н.М., Смігунова О.В.
Методики навчання менеджерів у міжнародних корпораціях:
переваги та проблеми застосування**

У статті зроблено спробу провести узагальнення світового досвіду навчання у сфері менеджменту та бізнесу, виявлення переваг та проблем застосування провідних методик: кейс-методу Гарвардської школи бізнесу, методу досліджень Чиказької школи бізнесу, навчання за допомогою практикуючих менеджерів (Кейптаунський університет) та японського підходу. Проаналізовано переваги та проблеми застосування даних підходів.

Ключові слова: міжнародний менеджмент, методика навчання бізнесу, кейс-метод, метод досліджень, навчання за допомогою практикуючих менеджерів, японський підхід.

**Краснорущкий А.А., Колпаченко Н.Н., Смигунова Е.В.
Методы обучения менеджеров в международных корпорациях:
преимущества и проблемы применения**

В статье сделана попытка провести обобщение мирового опыта обучения в сфере менеджмента и бизнеса, выявление преимуществ и проблем применения ведущих методик: кейс-метода Гарвардской школы бизнеса, метода исследований Чикагской школы бизнеса, обучение с помощью практикующих менеджеров (Кейптаунский университет) и японского подхода. Проанализированы преимущества и проблемы применения данных подходов.

Ключевые слова: международный менеджмент, методика обучения бизнеса, кейс-метод, метод исследований, обучения с помощью практикующих менеджеров, японский подход.

**Krasnorutskyu A, Kolpachenko N., Smigunova O. Teaching
methods managers of international corporations: benefits and
challenges of application**

The article attempts to conduct a synthesis of international experience in management education and business, identify the advantages and problems leading application methods: case method at Harvard Business School, Chicago School research method of business, learning by practicing managers (University of Cape Town) and the Japanese approach. The advantages and problems of application of these approaches.

Keywords: international management, methods of teaching business, case method, research, learning by practicing managers, the Japanese approach.